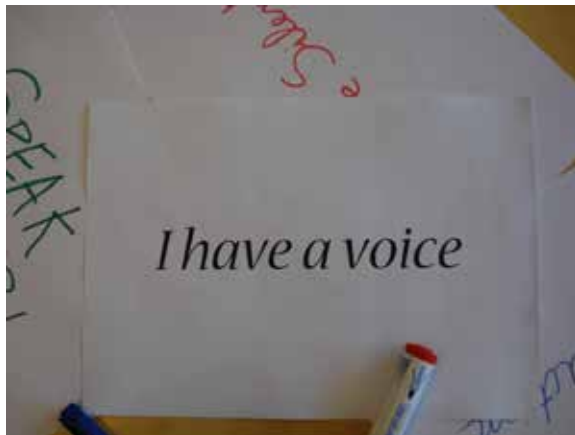

European Roma Information Office

Eestkoste käsiraamat roma aktivistidele

2014

Tõlge eesti keelde: Eva-Liisa Roht ja Ele Pajula

Lisainfo saamiseks võtke ühendust:

Tel: +32 273 33 462 e-post: office@erionet.eu

Euroopa Romade Infobüroo (The European Roma Information Office - ERIO) on rahvusvaheline eestkosteorganisatsioon, mis edendab poliitilist ja avalikku arutelu romade teemadel andes infot Euroopa Liidu institutsioonidele, kodanikuühiskonnale ja valitsusele. Kaugeleulatuva võrgustiku kaudu püüab ERIO võidelda romade rassilise diskrimineerimise vastu tõstes teadlikkust, lobitööd tehes ja poliitikaid arendades.

www.erionet.eu - www.facebook.com/erionet.eu - www.twitter.com/ERIO_EU

Käesolevat väljaannet on kaasrahanud Euroopa Liidu programm PROGRESS. Väljaandes sisalduv info ei pruugi väljendada Euroopa Komisjoni vaateid või toekspidamisi.

Sisukord

Lühendid	6
Sissejuhatus	7
Esimene osa – Sissejuhatus eestkostesse	11
1.1 Mis on eestkoste?	13
1.2 Eestkosteprintsiipe.....	15
Teine osa - Eestkoste protsess	17
2.1 - Määratlege eestkoste ulatus	20
2.2 - Määratlege teemavõi algatus	22
2.3 - Määratlegesihtrühmad	24
2.4 - Suunake tähelepanu mõjualadele.....	28
2.5 - Töötagevälja võtmesõnumid.....	30
2.6 - Tegutsege	33
2.7 - Töö meediaga	36
2.8 - Raha kogumine / taotlemine	39
2.9 - Hinnake oma saavutusi	41
Kolmas osa - Eestkoste tegevused	43
Neljas osa - Põhilisi probleeme, millega roma aktivistid silmitsi seisavad, ja nende võimalikke lahendusi	47

Lühendid

EL

Euroopa Liit

Sissejuhatus

Milleks see käsiraamat?

Romade sotsiaalse kaasatuse tagamiseks on kõige olulisem tagada romade täielik osalemine vastavate poliitikate loomises. Nõukogu soovitude järgi romade tõhusa integratsiooni meetmete¹ osas peavad liikmesriigid tagama romade võimustamist ja edendama nende sotsiaalset, majanduslikku, poliitilist ja kultuurilist kaasatust ühiskonda. Seda ka kohalikul tasandil, sest romade endi aktiivne kaasatus ja osalus ka nende esindajate ja organisatsioonide kaudu, on hädavajalik nende elutingimuste parandamiseks ja samuti nende sotsiaalse kaasatuse² tagamiseks. Toimiv romade osalus on vajalik poliitika ja projektide välja töötamises, rakendamises, monitooringus ja hindamises. Seda on pidevalt välja toodud hädavajadusena, et parandada poliitikate efektiivsust. Näiteks romade kaasamise 10 aluspõhimõttest kümnes kutsub üles *“romade aktiivsele osalusele”*³ ja EL romade integreerimise riiklikud strateegiad tuleb *“luua, rakendada ja neid jälgida ja hinnata tihedas koostöös ja pidevas dialoogis roma kodanikuühiskonnaga”*.⁴

Vaatamata Euroopa Komisjoni üleskutsele, et liikmesriigid kaasaksid romasid riiklike romade intereerimise riiklike

¹ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lisa/139979.pdf

² [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:32013H1224\(01\) - Point 2.8.](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:32013H1224(01) - Point 2.8.)

³ http://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Documents/2011_10_Common_Basic_Principles_Roma_Inclusion.pdf

⁴ http://ec.europa.eu/justice/policies/discrimination/docs/com_2011_173_en.pdf

strategiate rakendamisesse, ei konsulteerita roma kogukondadega siiski piisavalt. Selle olukorra muutmiseks on loodud antud käsiraamat. Selle ülesanne on võimustada ja aidata roma kodanikuühiskonna aktiviste, aga ka programmide loojaid aitamaks läbi viia eestkoste kampaaniaid, mille abil saab võidelda diskrimineerimise vastu. Lisaks on käsiraamatu eesmärk parandada roma aktivistide eestkoste oskusi, et rakendada romade integreerimise riiklikke strateegiaid ning diskrimineerimisevastaseid ja sotsiaalse kaasatuse poliitikaid nii Euroopa, riiklikul kui ka kohalike omavalitsuste tasandil.

See käsiraamat annab juhised, kuidas seista romade kaasamise eest nii kohalike omavalitsuste, riiklikul ja Euroopa tasandil. Käsiraamat on välja töötatud lähtudes sellest, et romade kogukonnapoolset eestkostet on vaja paremini edendada. Eriti on seda vaja just rohujuure tasandi gruppide, võrgustike jaoks, kellel on vajalik informatsioon ja eestkoste oskuseid, et nõuda roma kogukonna vajaduste ja prioriteetidega tegelemist. Käsiraamatu eesmärk on pakkuda roma aktivistidele nõu kuidas planeerida ja kavandada mõjuvaid ja tõhusaid eestkoste tegevusi, teha oma hääl kuuldavaks ja tagada roma integratsiooni edenemine Euroopas.

Kuigi see käsiraamat on loodud eelkõige romade integratsiooniga seotud eestkoste tegevusteks, võivad potentsiaalsed eestkostajad seda kasutada ka abimaterjalina oma eestkoste töös mõnel teisel teemal. Esimene osa määratleb üldised roma integratsiooni printsiibid. Sellele järgneb teine osa, mis on eestkoste protsessi samm-sammuline tutvustus ja nõuanded kuidas töötada ajakirjandusega/meediaga. Kolmas osa koosneb eestkoste näidetest. Neljas osa tegeleb eestkostega seotud korduvate küsimustega

ja väljakutsetega, millega roma aktivistid silmitsi seisavad ning pakub võimalikke lahendusi.

Esimene osa

Sissejuhatus eestkostesse

Esimene osa – Sissejuhatus eestkostesse

1.1 Mis on eestkoste?

Eestkoste eesmärk on mõjutada otsuste tegemist, poliitikaid ja/või programme nii kohalikul, riiklikul, Euroopa ja/või rahvusvahelisel tasandil.

Eestkoste tähendab....

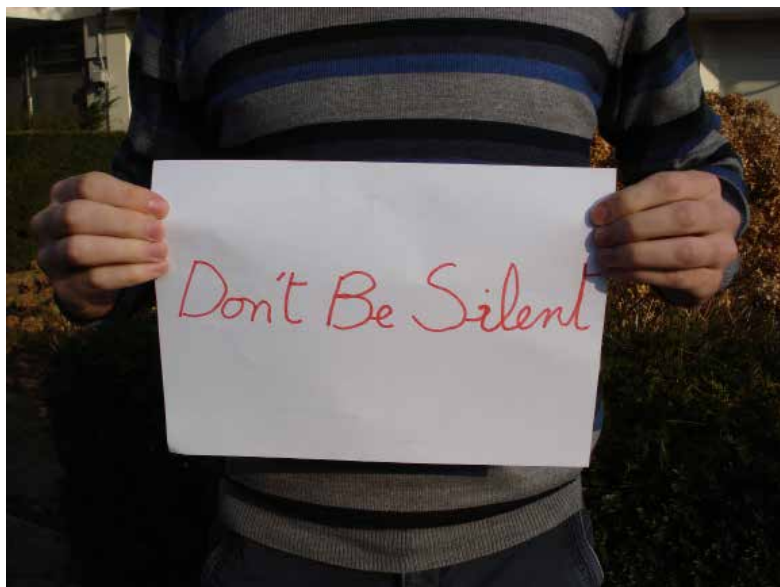
- Kellegi eest seismist
- Kellegi teise enda eest seismise toetamist
- Enda või kellegi teise õiguste eest võitlemist
- Probleemile lahenduse pakkumist

Eestkoste on meetod....

- Poliitikate ja praktikate muutmiseks ja/ või mõjutamiseks
- Võimuhete muutmiseks ja/ või mõjutamiseks
- Suhtumiste ja käitumiste muutmiseks ja/või mõjutamiseks

Seega võite eestkostes näiteks kui soovite:

- Rääkida nende inimeste eest ja koos nendega, kelle häält ei ole kuulda, aidates neil oma vaateid väljendada ja teha neil neid endid puudutavaid otsuseid
- Tagada, et vähem kindlustatud/ebasoodsas olukorras olevate elanikkonna rühmadel (n romad) oleks samasugused võimalused elus nagu enamusühiskonnal (n gadjod)
- Võidelda sotsiaalse tõrjutuse ja diskrimineerimise vastu, mille all kannatavad paljud (n romad) ja mis viib ära kasutamise ja õiguste kaotuseni

1.2 Mõned eestkoste printsiibid romade sotsiaalse kaasatuse saavutamiseks

Kuigi erinevates EL riikides võib roma kogukondade sotsiaalmajanduslik olukord olla üsna erinev, on siiski mõned ühised peamised printsiibid, mida saab kasutada kui planeerite oma eestkoste tegevusi.

Need hõlmavad romade kaasamise 10 aluspõhimõtet⁵, mille on määranud EL-i Nõukogu.

1. Konstruktiivsed, pragmaatilised ja mittediskrimineetivad poliitikad
2. Konkreetne, aga mitte tõrjuv sihipärane tegutsemine
3. Kultuuridevaheline lähenemine
4. Üldsusele suunatus
5. Soolisest mõõtmest teadlik olemine
6. Kogemustel põhinevate poliitikate edasiandmine
7. Kogukonna vahendite kasutamine
8. Regionaalsete ja kohalike võimude kaasamine
9. Kodanikuühiskonna kaasatus
10. Romade aktiivne osalus

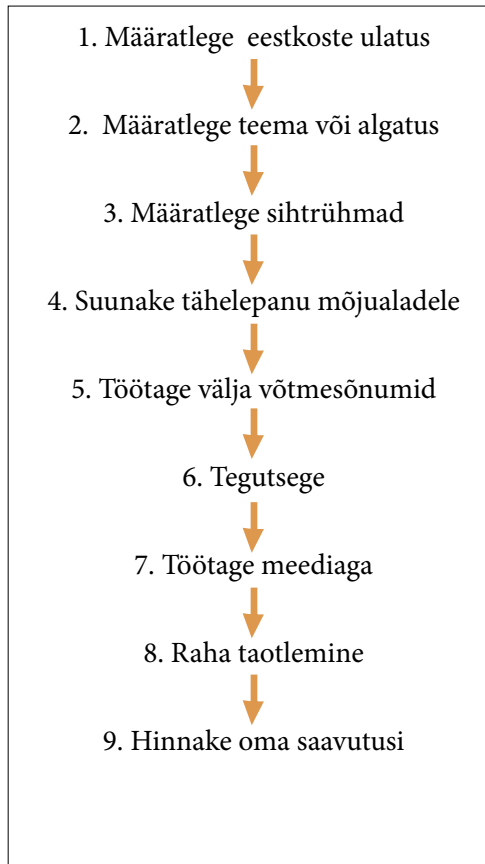
⁵ http://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Documents/2011_10_Common_Basic_Principles_Roma_Inclusion.pdf

Teine osa

Eestkoste protsess

Teine osa - eestkoste protsess

Eestkoste on erinevate astmetega dünaamiline protsess. Eestkoste astmeid tuleks näha paindlikena, sest need võivad toimida samaaegselt, järkjärguliselt või protsess võib jääda venima või ümber pöörduda. Teid juhatatakse läbi astmete, mis aitavad teil luua oma strateegiaid. Need astmed on:

Joonis 1 : Eestkoste protsess

1 - Määratlege eestkoste ulatus

► *Milline on mu eestkoste tegevuse tasand: kas tegutsen kohalikul, riiklikul ja/või Euroopa tasandil?*

Esimene samm eestkoste tegevuse planeerimisel on määratleda tasand, millel eestkoste tegevusi soovite läbi viia. Võite tegutseda kohalikul, riiklikul ja/või Euroopa tasandil. Alljärgnevalt on esitatud mõned teemad, millele peaks tähelepanu pöörama kui olete otsustamas, milline on teie eestkoste tegevuste ulatus.

Miks tegutseda kohalikul tasandil?

- Teie eestkoste tulemuse praktiline rakendamine toimub kohalike omavalituste tasandil.
- Kohalikud võimuoragnid on kõige vähem tuttavad Euroopa poliitikatega. Kohalik tasand on administratiivse ahela viimane lüli, kus rakendatakse projekte ja kasutatakse vastavaid eraldatud fondide.

Miks tegutseda riiklikul tasandil?

- Kõige tundlikumad ja enam teadlikkust tõstvad tegevused romadega seotud teemadel peavad toimuma sellel tasandil.
- Strukturaalfondide jaotamine ja nende poliitikate, millele teeme lobitööd, toetamine oleneb riikliku tasandi võimukandjatest.
- Riikliku tasandi otsused, poliitikad ja regulatsioonid kantakse üle kohalikule tasandile.

Miks tegutseda Euroopa tasandil?

- Teemad, mille edendamisega sooviksite tegeleda on olulised kõigil tasanditel. Romadega seotud teemad ei ole eraldi kohalike omavalitsuste ega riigi probleem. Need on teemad, mis on sõnastatud Euroopa tasandil, EL agendas. Kasutage seda võimalust ära.
- Euroopa otsused kantakse üle riiklikule tasandile. EL nõuab, et liikmesriigid täidaks Euroopa poliitika ja seadusi.

2 - Määratlege teema või algatus

► *Mis on olukorra tegelik põhjus?*

► *Miks on vaja muutust?*

On oluline määratleda poliitika teema, millega on vajadus tegeleda. Tuleks teha kindlaks teema või algatus, mille eestkostega soovite tegeleda. Mida rohkem situatsioonist teate, seda veenvam te olete. See samm eeldab oukorra, mille muutmise hakate tegelema, jälgimist. Näiteks, tehke kindlaks, milline olukord on hetkel, saate aru, milline see peaks olema. Kui see analüüs on tehtud, olete võimeline määratlema mis ja kes peaks muutuma ja miks see muutus on vajalik.

Mõned teemad kohalikul tasandil:

- Edendage roma integratsiooni/lõimumise ideed kunstide kaudu, koos sihtrühma ja erinevate võimukandjate ja otustajatega.
- Tehke lobitööd kohalike omavalitsustega, et kujundada haridus- ja kultuuriprogramme ning tegevusi, kuhu oleks haaratud ka romade loodud kunstivormid.
- Tehke lobitööd, et romade integreerimise riikliku strateegia rakendamine hõlmaks sporti piirkondliku roma integratsiooni vahendina.
- Survestage kohalikke omavalitsusi romade integreerimise riiklike strateegiaid kohaliku omavalitsuse tasandil ellu viima ja Nõukogu soovitusi rakendama.

Mõned teemad riiklikul tasandil:

- Tehke lobitööd otustajatega, et romade integreerimise riiklik strateegia hõlmaks prioriteedina roma laste integreerimist kunstide kaudu.
- Looge riiklikul tasandil roma vabaaühenduste liit tugevamaks eestkosteks.
- Tehke lobitööd, et roma kultuur oleks osa riiklikust õppekavast.
- Survestage riiklikke võimukandjaid riiklikul tasandil tõhusalt kohandama romade integreerimise riiklikku strateegiat ja rakendama Nõukogu soovitusi.

Mõned teemad Euroopa tasandil:

- Tehke lobitööd, et roma ja sinti holokausti tunnistataks Euroopa tasandil.
- Looge platvorm, et teid aktsepteeritaks võtmetähtsusega partnerina edendamaks kunstiharidust romade kaasamise vahendina ja nende võrdseks kohtlemiseks.
- Edendage kunstihariduse ideed kodanikuaktiivsuse tõstmiseks ja ühendage see Euroopa kodanike aastaga (2013)

3 - Määratlege sihtrühmad

- ▶ *Kelle soovite tegevused suunata/ keda mõjutada?*
- ▶ *Kellel on võim otsuste tegemiseks (n EL, valitsus, kohalikud omavalitsused)?*
- ▶ *Kes saavad otsusetegijaid mõjutada (n meedia, nõunikud)?*

Teema ja eesmärkide määratlemise järel, tuleb valida inimesed või rühm, kellele soovite oma sõnumit edastada. Teie eestkoste sõnum võib olla suunatud erinevatele sihtrühmadele: laiem üldsus, vabauhendused, poliitikud, valitsused või teised otsusetegijad. Selleks et eestkoste tegevused oleks tõhusad, on hädavajalik kindlaks teha, kes on teie tegevusega seotult kõige mõjukamad inimesed ja rühmad.

Tuleks eristada **esmaseid** ja **teisejärgulisi** sihtrühmasid,

- **Esmane sihtrühm** hõlmab otusetegijaid, kellel on võim **otseselt** teie eesmärgi tulemust mõjutada.

- **Teisejärgulised sihtrühmad** on isikud ja rühmad, ks saavad otusetegijaid (esmast sihtrühma) mõjutada. Need võivad olla liitlased (inimesed, kes toetavad eestkoste eesmärki), neutraalsed inimesed (need, kes ei toeta ega ole vastu eestkoste eesmärgile) ning vastased (inimesed, kes ei toeta teie eestkoste eesmärke).

Joonisel 1 on kujutatud mõned esmaste ja teisejärguliste sihtrühmade näited.

Esmased sihtrühmad	Haridus- ja teadusminister, peaminister, Riigikogu liikmed, Euroopa Parlamendi liikmed, Euroopa Komisjoni volinikud, Euroopa Nõukogu peadirektoraatide või osakondade juhid, linnapead.
Teisejärgulised sihtrühmad	Key staff of Members of Parliament and Members of the European Parliament, advisors to the Minister of Education and Prime Minister, key NGOs, policy officers, parent organisations, teachers unions, newspapers and radio programs.

Joonis 1: Esmaste ja teisejärguliste sihtrühmade näited

Näpunäide: Üritage leida oma sihtrühma iseloomulikud jooned. Näiteks tehke kindlaks nende vaated/suhtumised romade kaasamise ja teistesse sarnastesse teemadesse ning nende huvid. Seda saab vaevata teha lugedes nende arvamusavaldusi intervjuudes, kõnedes jne. Oma sihtrühma eelnev uurimine võimaldab teil aru saada, kas nad toetaks teie eestkoste tegevust või mitte. (Vaata joonis 2).

Sihtrühma tüüp	Teadmine	Vaated/suhtumised	Huvid
<i>Määratle sihtrühm</i>	<i>Mida sihtrühm teab romadega seotud teemadest?</i>	<i>Millised on sihtrühma vaated ja suhtumine romadega seotud teemadesse?</i>	<i>Millised on sihtrühma huvid (need ei pea olema seotud romadega)?</i>

Joonis 2: Sihtrühmale suunatus

Aljärgnevalt on toodud mõned näited, kuidas määratleda vastavat asutust, institutsiooni või isikut, kelle poole pöörduda eestkoste tegevusega.

Euroopa tasandil

- Euroopa Komisjon (komisjoni volinikud, osakonnad (peadirektoraadid), osakonna direktorid):

- Õigusküsimuste osakond: juhul kui eestkoste tegevuste on peamiselt suunatud romade diskrimineerimise vastu võitlemiseks ja nende sotsiaalsele kaasamisele
- Tööhõive, sotsiaalküsimuste ja sotsiaalse kaasatuse osakond: kui eestkoste tegevuste eesmärk on peamiselt romade sotsiaalne kaasatus
- Hariduse ja kultuuri osakond: kui eestkoste tegevuste eesmärk on romade haridusliku olukorra parandamine ja/ või edendamine/ teadlikkuse tõstmine roma kultuurist
- Tervise ja toiduohutuse osakond: kui eestkoste tegevuste eesmärk on peamiselt romade tervisliku olukorra parandamine
- Naabruspoliitika ja laienemisläbirääkimiste osakond: kui eestkoste tegevuste eesmärk on peamiselt romade sotsiaalne kaasatus laienemisringi riikides

- Euroopa parlament: Euroopa Parlamendi liikmed, kes on seotud roma teemadega või teiste oluliste teemadega

- Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

- Regioonide Komitee

- Euroopa tasandi meedia

- EL liikmesriikide esindused

Riiklikul tasandil

- Riiklik romade kontaktpunkt
- Valitsuse ministrid
- Sotsiaalminister
- Riikliku tasandi meedia
- Ametiühingud
- Politsei

Kohalike omavalitsuste tasandil

- Vallavalitsused ja linnapead
- Maakondliku ajalehed/meedia
- Koolidirektorid
- Lapsevanemad ja lastevanemate organisatsioonid
- Sotsiaaltöötajad
- Koolipsühholoogid

4 - Suunake tähelepanu mõjualadele

On mitmeid valdkondi, mille mõjutamist võiksite kaaluda oma eestkoste tegevus(t)ega. Need valdkonnad on seadusandlik, poliitika, täidesaatev või administratiivne. Võite otsustada keskenduda ühele või mitmele valdkonnale. Võite kaaluda järgnevaid valdkondi:

- Riiklikud ja kohalikud tasandid: poliitikad, täidesaatev ja administratiivne tasand
- Euroopa tasand: poliitikad

Kui soovite keskenduda poliitikatele, siis võib välja tulla, et mõned neist on juba kasutuses.

Näiteks:

Riiklikul tasandil:

- Romade integreerimise riiklikud strateegiad
- Riiklikud kooliprogrammid/ õppekavad

Euroopa Liidu tasandil:

- Romade integreerimise riiklike strateegiate ELi raamistik
- Romade integreerimise riiklikud strateegiad
- Euroopa 2020 (on ELi majanduskasvu strateegia eelolevaks kümnendiks)
- ELi kommunikatsioonistrateegiad, mis on seotud hariduse ja kultuurilise mitmekesisuse ning dialoogiga

- Euroopa Komisjoni soovitus “*Investeerides lastesse aitame neil välja rabeleda ebasoodsate olude ringist*”

Või võite keskenduda töösolevatele või plaani võetud romadega seotud ettevõtmistele ja poliitikatele, kus lobitööd võiks teha.

Näiteks:

Riiklikul tasandil:

- Romade integreerimise riiklike strateegiate üle toomine maakondlikule ja kohalikele tasandile
- Euroopa Ülemkogu soovitatud romade integratsioonimeetmete üle toomine
- Romadega seotud riiklikud võtmesündmused

Euroopa tasandil:

- Euroopa Komisjoni soovitus romade integreerimise riiklike strateegiate tõhusaks rakendamiseks (Komisjoni iga-aastaste arenguaruannetele tuginedes)
- Euroopa Ülemkogu soovitus romade tõhusaks integreerimiseks
- Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ettevalmistav arvamus
- Regioonide Komitee ettevalmistav arvamus
- Euroopa Parlamendi otsused
- Euroopa Romade Platvormi sündmused
- Võtmesündmused Euroopa tasandil

5 - Töötage välja võtmesõnumid

► Arendage sõnumeid sobivas vormis

► Määratlege oma sihtgrupp ja sobitage oma sõnum sellele vastavalt

Pärast sihtrühmade määratlemist on vaja neile suunatud sõnumid välja töötada. Erinevatele sihtrühmadele on võib-olla vaja välja töötada erinevaid sõnumeid. Kui võimalik, siis võiksid sõnumid olla:

- Selged, veenvad ja lühikesed
- Lihtsad ja otsekohesed
- Kui võimalik, siis viidetega allikatele ja võtmetähtsusega andmetele (statistikale või lugudele, näiteks)

Kuidas luua oma võtmesõnum?

Oma sõnumi välja töötamiseks soovitame kasutada veenvaid avaldusi kasutades **mis/miks/kuidas lähenemist**:

*** Mis?**

Küsimus “*Mis?*” puudutab seda, mida soovite saavutada ja selle probleemi kirjeldust, mida oma eestkostetegevuse käigus lahendada soovite. Siin tulevad kasuks uuringute tulemused, kui neid on sobivaid, et oma juhtumit näitlikustada ja toetada.

*** Miks?**

Küsimus “*Miks?*” puudutab põhjuseid ja seda, miks üks või teine teema oluline on. Siin võib mainida oma välja pakutava lähenemise positiivseid tagajärgi ja/või hoiatada tegevusest negatiivsete tagajärgede eest.

*** Kuidas?**

Küsimus “*Kuidas?*” viitab kõnealuse teema puhul nendele tegelikele soovitudele või ettepanekutele, mida välja pakute, et asjaolusid parandada või muuta. Siin võib kirjeldada mõningaid tegevusi, mida sihtrühma aktiveerimiseks välja pakkuda.

Joonis 3: mis/miks/kuidas lähenemine

Näide: võidelda roma laste ja oma rahva diskrimineerimise vastu hariduselus

Mis?

Roma laste ja noorte vastu suunatud diskrimineerimine võib esineda mitmes vormis: ilmneb rassistlikku kiusamist, tõrjuvaid praktikaid ja õpetajate-, kooli töötajate või koolikaaslastepoolset taga kiusamist. Roma laste diskrimineerimist esineb siis, kui neid suunatakse ebaõiglaselt või ebaproportsionaalselt palju õpiraskustega või vaimse puudega laste erikoolidesse pelgalt sellepärast, et nad on romad. 2014. aasta Euroopa Põhiõiguste Ameti haridusuuring näitab⁶, et Tšehhis, Ungaris, Slovakkias ja Kreekas käis 33%-58% koolis käivatest roma lastest ühes klassis mitme roma lapsega või klassis, kus käisidki ainult roma lapsed.

Miks?

Roma laste ja noorte diskrimineerimise peatamisest võidavad mitte ainult romad vaid ka riiklikud majandused ja ühiskonnad üldisemalt.

Kuidas?

- Tõstke teadlikkust mehhanismidest, mis hoiavad ära ja toovad esile hariduses esinevat diskrimineerimist, eriti mis puutub vähemusrahvuste kogukondi.
- Edendage mitmekesisuse-alast väljaõpet kõigi koolide töötajate, sotsiaaltöötajate ja koolipsühholoogide hulgas, et luua koolikeskkond, mis austab ja võtab omaks oma õpilaskonna mitmekesisust.

Joonis 4: näide eestkostesõnumi loomisest

⁶ <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/education-situation-roma-11-eu-member-states>

6 - Arendage oma eestkoste plaan ja tegutsege

Kui olete loonud oma eestkotesõnumi, tuleb see nüüd oma sihtrühmadele edastada. Igale sihtrühmale tuleb ilmselt sõnum erineval viisil edastada kasutades erinevaid kommunikatsioonivahendeid. Valige kommunikatsioonistrateegia oma sõnumi edastamiseks. Valida saab erinevate kommunikatsioonimeetodite vahel nagu:

- kirjad
- e-post
- telefonikõned
- kohtumised
- sündmused ja kampaaniad

Mitmeid eelpool toodud kommunikatsioonimeetodeid saab kasutada neid omavahel kombineerides.

a) Kirjad, e-post ja telefonikõned

Otsene suhtlus otsustajatega on võimas ja tasuv eestkoste vahend. Seda saab teha kirja teel, e-kirju kirjutades ja telefonikõnesid tehes. Kui olete otsustanud kirja kirjutada, siis tuleb olla teadlik sellest, et nii jõuab sihtrühmani ilmselt aeglasemalt kui e-posti või telefoni teel. E-post ja telefon on kiiremad suhtlusvahendid. Millise suhtlusvahendi kasuks te ka ei otsusta, olge teadlikud sellest, et otsustajatel on tihedad töögraafikud ja neil ei ole palju aega. Seega tuleb neile lähenedes olla selge, põgus ja selge sõnumiga.

b) Kohtumised

Isiklikud kokkusaamised otsustajatega on tihti kõige efektiivsemad moodused oma sõnumi vahendamiseks ja sihtrühma tähelepanu

võitmiseks. Võite kaaluda võimalust osaleda koosolekutel ja üritustel, kus leiate olulisi inimesi, kes võivad osutada potentsiaalseteks liitlasteks. Võite kaaluda koosolekutele sihtrühmale jagatava välja trükitud materjali kaasa võtmist, mis tugevdaks teie argumente (näiteks kirjad, avaldused).

c) Üritused ja kampaaniad

Avalikud üritused nagu konverentsid, ümarlauad ja töötoad võivad olla kasuks sõnumi edastamisel. Siiski peavad nad olema hästi organiseeritud, et olla tõhusad.

Kampaaniaid saab kasutada poliitikate mõjutamiseks, kindlate teemade puhul teadlikkuse tõstmiseks ja avaliku toe saamiseks. Kampaaniatel peaks olema lihtsad ja tugevad sõnumid. Tavaliste kampaaniategevuste hulka kuuluvad demonstratsioonid, näitused, petitsioonid, plakatid ja infovoldikud.

Näpunäited:

- Kaaluge võimalusi kasutada ära riiklikke või rahvusvahelisi päevi, tähtpäevi ning muid kuupäevi, et organiseerida üritusi või kampaaniaid: rahvusvaheline holokausti mälestuspäev (27. jaanuar), rahvusvaheline rassilise diskrimineerimise lõpetamise päev (21. märts), rahvusvaheline romade päev (8. aprill), roma holokausti mälestuspäev (2. august), rahvusvaheline vaesuse likvideerimise päev (17. oktoober), või inimõiguste päev (10. detsember).
- Looge koalitsioone ja suhelge inimeste või organisatsioonidega, keda huvitavad romade teemad või kes on diskrimineerimisvastased. Uurige, kas te lähedal on erinevaid gruppe, kellega koostööd teha ja

kes aitaksid te sõnumeid edastada (näiteks teised vabäühendused).
Teistega ühinemine teeb te hääle tugevamaks.

7 - Töö meediaga

Ajakirjanduse kaudu sõnumite vahendamine on tulus viis sihtrühmani jõuda. Meedia kaudu saab romadega seotud teemade osas teadlikkust tõsta. Toetava ajakirjanduse leidmine võib abiks olla laiemale üldsusele sõnumite vahendamisel, romade teemadest teadlikkuse tõstmisel, roma kultuuri propageerimisel, stereotüüpide ja eelarvamuste ümber lükkamisel. Õigete meedia-akanalite leidmine ja nende kajastatavatest teemadest ülevaate saamine võivad osutada strateegiliselt vajalikuks sõnumi edastamisel ja oma projekti reklaamimisel. Meedia esindajad võivad olla suurepäraseks liitlasteks, sest nemad mängivad suurt rolli üldsuse hoiakute ja käitumise kujundamisel ja mõjutamisel.

Töö meediaga hõlmab endas nii elektroonilise kui trükimeedia kasutamist. Vaata jooniselt näiteid.

Meedia tüüp	Meediatöötajad
Raadio Televiisioon Filmid ja videod Ajalehed Online meedia (blogid, Facebook või Twitter)	Ajakirjanikud, reporterid ja korrespondendid Ajakirjanikud ja toimetajad Stsenaristid ja toimetajad Kommentaatorid, vaba- kutselised ajakirjanikud ja sisuloojad Sisuloojad

Joonis 5: näiteid meedia tüüpidest ja meediatöötajatest

Meediaga saab koostööd teha ka pressiteateid kirjutades, mille kaudu saate edastada infot olulistest juhtumitest või sündmustest.

Oma sõnumi meediale vahendamise viisid

a) Ajakirjanikega suhtlemine

Romade esindajad peaksid tähelepanu pöörama sellele, kellele nad intervjuusid annavad ja sellele, kuivõrd võib ajakirjanikku usaldada. Ajakirjanikku tuleks tundma õppida ja uurida välja, mis on tema huvialad. Seda tuleks teha sellepärast, et mitmetel mitteromadest ajakirjanikel on üldine kalduvus näidata romade teemasid meedias ehitades neid üles isiklikele ja tõestamata vaatenurkadele. Need isikud raporteerivad romadega seotud juhtumitest kallutatult ja piisava eelinfota võttes romade kohta ebatõeseid väiteid iseenesestmõistetavustena ja ei uuri välja, kas uurimise all olevad küsimused baseeruvad tõestel väidetest. Sellest hoolimata tuleks romast intervjueeritaval püüda alati luua ajakirjanikuga hea suhe, sest tugevad suhted on hea koostöö aluseks. Valmistu intervjuuks ette: ole napp, enesekindel ja entusiastlik.

b) Pressiteated

Pressiteated on tõhus viis teavitada meediat sündmustest, projektidest või situatsioonidest, millele soovite meediakajastust saada. Pressiteateid kasutatakse laialdaselt, et uudiseid ajakirjanikeni vahendada, et nad raporteerida saaksid. Pressiteadet kirjutades paigutage tähtsaim info algusse ja üldisem info lõpupoole - kirjeldage *kes, mis, miks, kus ja millal*. Lisage lõppu ka kontaktinfo.

c) Sotsiaalmeedia

Sotsiaalmeedia on võimas vahend tõstmaks interneti vahendusel teadlikkust. Sotsiaalmeedia tõhusaks kasutamiseks on oluline kasutada õigeid kanaleid.

Blogid on võtmetähtsusega kanaliteks, kus oma sõnumeid internetis vahendada. Neid kirjutatakse erinevate tagamõtetega; mõned blogid keskenduvad kohalikele või riiklikele poliitikele, teistel on jälle üleeuroopalisem haare. Blogid pakuvad hea võimaluse arutada interneti vahendusel romadega seotud teemade üle.

Sotsiaalmeedia kanalid nagu Facebook (www.facebook.com) ja Twitter (www.twitter.com) on heaks viisiks oma online sihtrühmani jõuda. Mõlemad kohad võimaldavad toetajaid ja eestkostjaid harida.

8 - Raha kogumine / taotlemine

► Leidke rahalisi vahendeid, et oma plaane toetada

Kuigi paljusid eestkoste-alaseid tegevusi saab vähese rahastusega või täiesti tasuta korda saata, siis mõned teised tegevusalad vajavad jällegi rahalist tuge. Raha võib vaja minna eestkostega tegeleva isiku palgarahaks, dokumentide ettevalmistamiseks, telefonikõnede tegemiseks ja koosolekutel osalemiseks.

Rahastuskanalid sõltuvad sellest, millisel tasandil tegutsete (kas kohalikul, riiklikul või Euroopa tasandil). Kohalikul ja riiklikul tasandil võib rahastust saada kohalikele omavalitsustelt, maavalitsustelt või riigilt, erasektorist, riiklikelt ja rahvusvahelistelt vabaihendustelt ja riikidevahelistelt organisatsioonidelt. Euroopa tasandil pakub Euroopa Komisjon tegutsemistoetuste raames finantsabi, et organisatsioon saaks oma põhilistes funktsioonides toimida või et oma tegevust laiendada. Lisaks toetab Euroopa Komisjon projekte raha eraldi taotlema kutsudes (inglise keeles *“calls for proposals”* või *“action grants”*). Vaadake Euroopa Komisjoni rahastuse kohta lähemalt väljaandest *“Juhised Euroopa Komisjoni finantstoetuste taotlemiseks”*⁷.

Kõige parem oleks saada rahalist toetust erinevatest allikatest, sest see võimaldab olla oma eestkoste töös paindlikum ja vabam. Lõppkokkuvõttes tuleks uurida, millised rahastust pakkuvad organisatsioonid ja institutsioonid on huvitatud romade kaasamisest ja diskrimineerimisvastasest liikumisest.

⁷ http://www.erionet.eu/doc-guidelines-ec-funds_2012

Mõningaid raha taotlemise ja kogumise viise:

- Korraldage heategevuslikke sündmusi: kontserte, õhtusööke jne
- Taotlege toetusi sihtasutustelt ja rahvusvahelistelt annetusaagentuuridelt
- Taotlege riiklikke või kohalikke toetusi ja projektirahastusi
- Leidke esemelisi annetusi (varustust, kontoritarbeid jne)

9 - Hinnake oma saavutusi

Oma eestkostetegevuste hilisem hindamine ja analüüs võib aidata planeerida tulevase tegevusi. On oluline analüüsida oma kampaaniat ja tulemusi, et aru saada, mis töötab ja mis mitte, et edaspidist tegevust paremaks muuta, et tegevustel oleks suurem mõju. Küsige endalt järgnevaid küsimusi:

- ▶ *Kui tõhusad olid te pingutused?*
- ▶ *Milliseid tulemusi saavutasite?*
- ▶ *Kuidas saab eestkoste tegevusi paremaks muuta?*

Oma tegevust analüüsites õpite oma tehtud tööst ja saate oma plaanidega edasi liikuda rõhudes sellele, mis õnnestus paremini ja muutes seda, mis ei õnnestunud. Järgige oma tööd hinnates alltoodud kriteeriume (joonis 6).

Kriteeriumid	Küsimused
Olulisus	Kas probleem on veel aktuaalne?
Tõhusus	Kas meetodeid sai planeeritud tegevuste osas kasutatud tõhusalt?
Toimivus	Kas tegevused õnnestusid plaanipäraselt?
Mõju	Kas tegevuse tagajärjel muutus romade elu paremaks?
Jätkusuutlikkus	Kas muutus jääb püsima pärast projekti või tegevuse lõppu?

Joonis 6: Hindamiskriteeriumid

Kolmas osa

Eestkoste tegevused

Kolmas osa - Eestkoste tegevused

Mõningaid mõtteid eestkoste tegevusteks...

- Organiseerige petitsoon, võistlus vms.
- Kirjutage romade kaasamisest artikleid ajakirjandusse või riputage neid internetti (kas oma Facebooki või Twitteri kontole, blogisse või kodulehele)
- Korraldage üritus (näiteks seminar, töötuba või konverents) romadega seonduvatel teemadel ja kaasake olulisi inimesi erinevat-est valdkondadest
- Korraldage foto- või kunstinäitus, mis tutvustaks romade kultuuri erinevaid tahke - Create videos to inform about Roma issues
- Looge videoid, mis aitaks levitada infot romadega seotud teemade kohta
- Räägige koolides õpilastele romade kultuurist
- Korraldage kohtumisi lastevanematega, et rääkida romadega seotud olulistel teemadel⁸⁾
- Kirjutage kohalikul tasandil vastutavale isikule / kohalikule omavalitusele, et neid mõjutada kasutama romade integreerimise riiklikke strateegiad (kasuta meie näidist⁸⁾)
- Võtke ühendust oma riigi romade kontaktisikuga ja tehke temaga tihedat koostööd⁹⁾

⁸ http://www.erionet.eu/from-words-to-practice_template-letters

⁹ vaadake kontaktinfot siit: <http://www.erionet.eu/national-roma-strategies.htm>

- Korraldage kontsert, et tutvustada romade muusikat ja kultuuri, näidend, et tõmmata tähelepanu diskrimineerimisele koolis või algatege meedias debatt romade stereotüüpidest
- Korraldage mõnel olulisel teemal raadiosaade
- Ja palju muud!

Neljas osa

Põhilisi probleeme, millega roma aktivistid silmitsi

Neljas osa – Põhilisi probleeme, millega roma aktivistid silmitsi seisavad, ja nende võimalikke lahendusi

Siit saab lugeda nendest põhilistest eestkoste murekohtadest, millega roma aktivistid silmitsi seisavad ERIO eestkoste koolitusel “*Õpi oma õiguste eest võitlema*” selgunu põhjal.¹⁰

Probleemid	Võimalikud lahendused
Euroopatasandi vabaühendustel: võrgustike teadmiste ja kogemuste kasutamine ja kohalike organisatsioonide tegevustele kaasa aitamine, et EL tasandi otsuseid rohkem mõjutada	<ul style="list-style-type: none">• Veenda võimalikke koostööpartnereid selles, et töö Euroopa tasandil teeb võrgustiku tugevamaks ja teema, mille eest võideldakse, nähtavamaks• Näidata roma kogukondadele, et ressursse on hästi kasutatud• Selgitada romadele, kuidas nende õigusi rikutakse, et tõsta nende motivatsiooni osaleda kohalikul, riiklikul või Euroopa tasandil vabaühenduste töös
Pingelised suhted riikliku ja EL tasandite vahel: arusaam ELi otsustusprotsesside kaudu tekkivast lisaväärtusest peaks jõudma võrgustiku liikmeteni	<ul style="list-style-type: none">• Töötada koos teiste Euroopa gruppidega, kes samuti püüavad kogukondi teatavates küsimustes mõtleva panna ja kes mingil hetkel jõud ühendavad, et oma ettepanekuid Euroopa Parlamendi komiteedele esitada ja selle kaudu otsuste tegemiste protsessi mõjutada

¹⁰ <http://www.erionet.eu/event-190614>

<p>Romade mobiliseerimise probleemid: on keeruline inimesi osalema panna ja eestkostjateks asuda</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Organiseerida romasid esmasematele positsioonidele • Organiseerida võimekust tõstvaid tegevusi romadele selles vallas, kuidas eestkosta romade kaasamise teemadel
<p>Kuidas käsitleda kõige paremini roma teemasid kui intervjuerijaks on mitteroma või kuidas vastata häirivatele küsimustele meedia poolt</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mõjutada meediat vabäühenduste huvides • Muuta kõneviisi vastavalt intervjuerija erialale ja kogemusele • Parandada romast intervjueritava teadmisi roma teemadel, et info paremini laiema kuulajaskonnani viia ja et osata paremini ebamugavatele küsimustele vastata

Joonis 7: Põhilisi probleeme, millega roma aktivistid silmitsi seisavad, ja nende võimalikke lahendusi

